

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

järjestö

Vastaajatahon virallinen nimi

Suomen Kuurosokeat ry

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Taru Kaaja, aluepalvelupäällikkö

p. 040 183 1618

taru.kaaja@kuurosokeat.fi

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

-

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Asiakkaan näkökulma ei tule esille.

YK:n vammaissopimuksen velvoitteiden mukaisesti vammaisten henkilöiden ja vammaisjärjestöjen osallistaminen tulee varmistaa.

Lakimuutos ei vähennä eriarvoisuutta, jos yksilöllisyyttä ei huomioida yhdenvertaisena tarpeena. Yhdenvertainen kohtelu ei tarkoita sitä, että kaikkia vammaisia kohdeltaisiin keskenään samalla

tavoin. Vammaista henkilöä tulee verrata vammattomaan saman ikäiseen tai samassa elämäntilanteessa olevaan henkilöön, eikä toiseen vammaiseen henkilöön.

Monet vammaiset henkilöt, kuten kuurosokeat ja kuulonäkövammaiset tarvitsevat peruspalveluiden ja vamman vuoksi tarvittavien sosiaalihuollon erityispalveluiden ohella erilaisia erikoissairaanhoidon palveluja. Niiden tarve ei saa jäädä peruspalvelujen ja perusterveydenhuollon kehittämisen varjoon. Erityispalvelujen käyttäjämäärä ei ole suuri, mutta niitä tarvitsevien tilanteet edellyttävät erityistä ja vaativaa osaamista ja ammattitaitoa.

Leveämmät hartiat eivät itsessään tuo apua tai osaamista, vaan se riippuu paljon myös resurssien kohdentamisesta. Mistä saadaan osaajat isompiin kokonaisuuksiin, jos heitä ei ole tällä hetkelläkään kunnissa riittävästi? Jos kunnat ovat aiemmin hoitaneet sote-palveluita, ja seuraavana maakunnat, tuleeko muutosta? Muutos vaatii seurantaa ja valvontaa. Maakuntien käytäntöjä luotaessa pelkonamme on, että ”hyvät käytänteet” otetaan käyttöön virkamieslähtöisesti eikä yksilöllisesti asiakkaan näkökulmasta.

Rahoituksesta 80 % esitetään tulevaksi sairastavuuden perusteella, vammaisuus ja sairaus ovat eri asioita. Rahoitusmalli ei huomioi riittävästi runsaasti vammaispalveluja käyttäviä henkilöitä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden yhdenvertainen saatavuus ei toteudu tulkkauspalvelua käyttävien kuulonäkövammaisten ja kuurosokeiden henkilöiden osalta. Mikäli tulkkauspalvelusta ei huolehdita, saattaa potilasturvallisuus vaarantua.

Järjestämislain 5§ (palvelujen kieli) ”palveluja annettaessa on mahdollisuuksien mukaan huolehdittava tulkitsemisesta ja tulkin hankkimisesta”. Tämän pitäisi olla asiakkaan tarpeen mukaan. Huomioitavaa on, että tulkkauspalvelussa on erilaisia käyttäjäryhmiä, kuulovammaisia, kuulonäkövammaisia ja puhevammaisia. Tulkkausmenetelmät vaihtelevat ryhmä- ja yksilökohtaisesti. Tulkin tarve voi olla esim. kuulonäkövammaisella henkilöllä, joka itse tuottaa puhetta, mutta tarvitsee tulkkausta selkeänä puheen toistona apuvälineitä hyödyntäen tai kirjoitustulkkauksen tekstin koko näkötilanne huomioiden.

Pykälän 3 momentissa ”Palveluja annettaessa olisi tällöin mahdollisuuksien mukaan huolehdittava tulkitsemisesta ja tulkin hankkimisesta..., jos tulkkia ei olisi mahdollista saada paikalle tulisi ymmärtämisestä huolehtia muilla tavoin.” Suomen Kuurosokeat ry haluaa tietää mitä muilla tavoin ymmärtämisellä tarkoitetaan.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen

pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

Kaikilla tulee olla mahdollisuus hälyttää ja saada apua niin tarvitessaan. Yhdenvertaisuus ei toteudu nykyisellään, sillä esimerkiksi hätäilmoituksen teko tekstiviestillä ei ole saavutettavaa, eikä hätätulkkaukset toteudu.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Maakunnallisten vammaisneuvostojen toimivaltaa ja asemaa tulee vahvistaa. Kuntalaki 28§ on nykyisellään liian löyhä vammaisneuvostojen kannalta, eikä uusi laki tuone siihen parannusta.

Valtakunnallisilla järjestöillä tulee olla aloiteoikeus sote-maakunnissa. Pienillä järjestöillä, kuten Suomen Kuurosokeat ry:llä, ei ole erillisiä alueyhdistyksiä.

YK:n vammaissopimus artikla 4.3. osallisuudesta: ”Laadittaessa ja toimeenpantaessa lainsäädäntöä ja politiikkoja, joilla tätä yleissopimusta pannaan täytäntöön, sekä muissa vammaisia henkilöitä koskeissa päätöksentekoprosesseissa sopimuspuolten tulee neuvotella tiiviisti vammaisten henkilöiden kanssa ja aktiivisesti osallistaa heidät, mukaan lukien vammaiset lapset, heitä edustavien järjestöjen kautta.”

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

ei kantaa

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

ei kantaa

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

ei kantaa [Kannatamme Invalidiliiton lausuntoa tässä kohdin.]

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei kantaa

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

ei kantaa

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

-

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

ei kantaa

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

ei pääosin [Järjestämislain 5§ Palvelujen kieli ”palveluja annettaessa on mahdollisuuksien mukaan huolehdittava tulkitsemisesta ja tulkin hankkimisesta”. Tämän pitäisi olla asiakkaan tarpeen mukaan. Huomioitavaa on, että tulkkauspalvelussa on erilaisia käyttäjäryhmiä, kuulovammaisia, kuulonäkövammaisia ja puhevammaisia. Tulkkausmenetelmät vaihtelevat ryhmä- ja yksilökohtaisesti. Tulkin tarve voi olla esim. kuulonäkövammaisella henkilöllä, joka itse tuottaa puhetta, mutta tarvitsee tulkkausta selkeänä puheen toistona apuvälineitä hyödyntäen tai kirjoitustulkkauksen tekstin koko näkötilanne huomioiden. Sote-järjestämislain säännöksissä ei ilmene sellaisia uudistavia toimenpiteitä, joiden kautta sote-palveluiden yhdenvertainen saatavuus paranisi. Järjestämisvastuun siirtäminen kauemmaksi, kun asiakas tarvitsee palvelunsa läheltä, vaikuttaa vain byrokratiatasoiselta muutokselta. Onko riskinä esimerkiksi se, että hallintopäätösten siirtyessä sote-maakuntaan vammais palvelun sosiaalityöntekijä tekee vammais palvelupäätöksiä tapaamatta asiakasta? Nykykäytännön mukaisesti tehostettuun palveluasumiseen sijoitetaan ensisijaisesti omaan kuntaan. Palveluasuminen tulee turvata yli maakuntarajojen esimerkiksi kielellisten oikeuksien varmistamiseksi ja erityisosaamisen turvaamiseksi.]

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

kyllä pääosin [7§:ssä mainitaan ”Sote-maakunnan on myös osaltaan mahdollisuuksiensa mukaan edistettävä järjestöjen toimintaedellytyksiä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä”. Rahoittavatko maakunnat jatkossa sote-järjestöjen asiantuntija- ja vertaistukitoimintaa? Riskinä on, että tapahtuu

palveluiden väliinpuotoamisia, kun sote-huolto kuuluu sote-maakunnalle ja terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kunnalle. Ovatko vastuut selkeät? 6§:n mukaan ”kunnan on seurattava asukkaidensa elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä.” Miten seuranta käytännössä toteutetaan? Vaikeavammaisella henkilöllä nämä asiat nivoutuvat usein sote-puolelle, eli maakunnalle, ja siellä vammaispalvelun tai kotihoidon työntekijä on se, jolla on tieto henkilön tilanteesta. Tiedonkulku kunnan ja maakunnan välillä tulee varmistaa. 6§:n mukaan on valmisteltava hyvinvointikertomus ja -suunnitelma. Valittujen toimenpiteiden pitää olla sellaisia, että lähtökohtana on kuntalaisten hyvinvointi ja terveys, eikä hyvinvointikertomuksen koostaminen. Suomen Kuurosokeat ry yhtyy Invalidiliiton lausuntoon: ”Esityksessä on mainittu erityisryhmät, mutta vammaiset henkilöt eivät näy tässä. Vammaiset henkilöt tulee mainita nimenomaisesti esityksessä. Tilastoimalla kategorisesti lapsia, ikääntyviä, työikäisiä ja maahanmuuttajia, eivät vammaisuuden aiheuttamat erityistarpeet tule tunnistetuksi näissä kategorioissa. Vammaisten ihmisten hyvinvointi- ja terveyserojen tarkastelu ei vielä kukaan toteudu puutteellisten tilastointien takia.”]

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä pääosin [Yksityisen palveluntuottajan käyttäminen voi olla tarpeen esimerkiksi silloin, kun viittomakielinen henkilö tarvitsee apua omalla kielellään, eikä sote-maakunta pysty tuottamaan niitä omana toimintanaan. Hankittaessa palveluja julkiselta, yksityiseltä tai esim. järjestöiltä, sote-maakunnalta tulee olla pohjana henkilön yksilöllinen palvelutarvekartoitus, jotta palvelu ja tarve kohtaavat. Lisäksi on huomioitava vastuu tulkkauksen toteutumisesta.]

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei pääosin [Monille kotihoidon, tehostetun palveluasumisen sekä henkilökohtaisen avun asiakkaille on tärkeää, että työntekijät pysyisivät samoina, eikä vaihtuvuutta olisi jatkuvasti. Jos asiakkaalla on erityisosaamista vaativa vamma, esimerkiksi vaikea kuulonäkövamma, vaihtuville vuokratyöntekijöille ei kerry riittävästi vaadittavaa osaamista opastamiseen, asiakkaan kohtaamiseen ja kommunikaatioon liittyen. Vuokratyövoiman käyttö ei saa olla pysyvä toimintatapa esimerkiksi kustannusten säästämiseksi, vaan se voi olla ainoastaan akuuteissa tilanteissa käytettävä tilapäisratkaisu välttämättömän palvelun toteuttamiseksi.]

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

kyllä [Vaatimukset ovat käytännössä perusteltuja. Jos esimerkiksi vammaispalvelulain mukainen henkilökohtainen apu tuotetaan yksityisen palveluntuottajan kautta, tulee huolehtia siitä, että palveluntuottaja pystyy tosiasiaa toteuttamaan asiakkaan palvelutarpeet. Jos esimerkiksi asiakas asuu pitkän matkan päässä (kymmenien kilometrien päässä), avustajien täytyy pystyä matkustamaan asiakkaan luokse. Asiakkaan tulee saada riittävä apu asuinpaikasta riippumatta sekä omalla kielellään, esimerkiksi viittomakielellä.]

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

ei kantaa [On myös kuurosokeita henkilöitä, joiden kieli on suomenruotsalainen viittomakieli. Myös heidän kielelliset oikeutensa tulee täyttyä maakunnasta riippumatta.]

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

ei kantaa

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

-

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Sosiaali- ja terveyspalveluja annettaessa on huolehdittava tulkin hankkimisesta YK:n vammaissopimuksessa, yhdenvertaisuuslaissa (1325/2014) ja viittomakielilaisissa (359/2015) tarkoitetulla tavalla.

Järjestämislain 5§ tulee olla, että palveluja annettaessa on asiakkaan tarpeen mukaan huolehdittava tulkitsemisesta ja tulkin hankkimisesta. Esityksessä oleva ”mahdollisuuksien mukaan”-maininta ei ole riittävän velvoittava.

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Sote-järjestämislain säännöksissä ei ilmene sellaisia uudistavia toimenpiteitä, joiden kautta sote-palveluiden yhdenvertainen saatavuus paranisi. Tällä viittaamme esim. tulkkauspalveluiden järjestämiseen sote-maakunnassa.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

ei kantaa

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

-

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

ei kantaa

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

-

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

-

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

-

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

ei kantaa

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

ei kantaa

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savoon. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

-

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-

Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

ei kantaa

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

ei kantaa

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensaatiosääntely hyväksyttävä?

ei kantaa

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

ei kantaa

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

-

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

ei kantaa

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

-

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

-

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannesta vuodesta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitetut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

-

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

-

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

-

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

-

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

-

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

-

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Monikanavainen rahoitus on paljon palveluita käyttävien kohdalla haasteellinen.

Pelkonamme on, että sosiaalipalvelut alibudjetoidaan. Sosiaali- ja terveydenhuollossa on huomioitava myös tulkkauspalvelun kustannukset. Perustuslakivaliokunta on useaan otteeseen todennut, ettei viittomakieltä käyttävien asemaa ole huomioitu riittävästi lain valmistelussa.

Säännöskohtaisissa perusteluissa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimusten tarvetekijöistä puuttuivat kaksoisaistivammat, kuulovammat sekä harvinaissairaudet.

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

-

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

-

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

-

Verolainsäädäntö

58. Pidättekö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitetytjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

-

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

Invalidivähennyksen poistosta aiheutuva säästö pitää tosiasiallisesti käyttää vammaisten henkilöiden palveluiden laadun kehittämiseen nykyistä tasoa paremmaksi.

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

-

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

-

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

-

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

-

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

-

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

-

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

-

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

-

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

-

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

-

73. Pidätkö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

-

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

-

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

kyllä pääosin [Seurantaa ja ohjausta pitää olla, koska on niin monta toimijaa.]

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin

vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

ei kantaa [Tunnistaako kerätty aineisto vaikeavammaisuuden ja harvinaissairaudet?]

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämävastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

-

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

Tähän asti vammaispalvelulain mukaiset palvelut on alibudjetoitu.

80. Onko uudistuksen muutoskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

ei kantaa [Pelkonamme on, että sote-uudistus ei hillitse kustannuksia.]

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutoskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

-

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

Digitalisaatio ei koskaan saavuta kaikkia ihmisiä. Myös ne, jotka käyttävät digitaalisia laitteita, voivat olla digitaalisten palvelujen ulottumattomissa. Tämä voi johtua palvelun vaikeaselkoisuudesta, saavutettavuusongelmista tai ihmisen kyvystä omaksua uusia asioita. Mikäli näiden digitaalisten palvelujen käyttäjä joutuu turvautumaan apuvälineiden käyttöön, tulisi varmistaa, että tulevat palvelut ovat saavutettavia sekä kuulon- että näön apuvälineillä samanaikaisesti.

Erytisryhmille, kuten kuurosokeille ja kuulonäkövammaisille, tulisi budjetoida riittävät resurssit myös palvelujen käytön opastamiseen niillä apuvälineillä, käyttö- ja kommunikaatitavoilla, jotka ovat kyseiselle käyttäjäryhmälle soveltuvia.

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

-

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistuksen alueelliseen toteutukseen?

palvelutarpeen arviointi

muuta, mitä?

Kielelliset oikeudet ja siihen liittyvät maakunnan sote-velvollisuudet. Myös osallisuuden korostaminen on tärkeää.

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

-

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

-

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

1. YK:n vammaissopimusta ei ole huomioitu riittävästi sote-uudistusta tehtäessä.
2. Kuinka eri maakunnat järjestävät kuulovammaisten, kuulonäkövammaisten ja puhevammaisten tulkkauspalvelut?
3. Sote-uudistuksessa tulee huomioida perustuslain 17 § 3. momentti viittomakieltä käyttävien sekä vammaisuuden vuoksi tulkitsemis- ja käännösapua tarvitsevien oikeuksista, vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta annettu laki (133/2010) sekä viittomakielilaki (359/2015), joka asettaa viranomaisille yleisen velvollisuuden edistää toiminnassaan viittomakieltä käyttävän mahdollisuuksia käyttää omaa kieltään ja saada tietoa omalla kielellään.

Kuinka sosiaali- ja terveydenhuolto selviää näiden lakien noudattamisesta, mikäli maakunnissa ei ole organisoitu tulkkauspalvelun tuottamista kuulonäkövammaisille, kuulovammaisille ja puhevammaisille?

Perustuslakivaliokunta on toistuvasti todennut, että sosiaali- ja terveyspalveluiden on vastattava alueellisiin ja yksilöllisiin tarpeisiin. Palvelukokonaisuuksien arviointia ei voida tehdä, jos yhteistä kieltä ei ole. Sosiaali- ja terveysuudistuksessa tulkkauspalvelun sivuuttaminen on vastoin perustuslakia.

Asiakkaalle on selvitettävä hänen oikeutensa ja velvollisuutensa sekä erilaiset vaihtoehdot ja niiden vaikutukset samoin kuin muut seikat, joilla on merkitystä hänen asiassaan. Selvitys on annettava niin, että asiakas riittävästi ymmärtää sen sisällön ja merkityksen.

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Lappalainen Heli
Suomen Kuurosokeat ry - Oikeuksienvallvonnan työryhmä